

Beszámoló
A Geomorfológusok Nemzetközi Szövetsége (IAG)
„Gradualism vs catastrophism in landscape evolution”
című regionális konferenciájáról
(Barnaul, Altáji határvidék, Oroszország,
2015. június 24 – július 11.)

Már régóta napirenden volt egy szibériai geomorfológiai konferencia terve. Andrej PANYINNAK, a moszkvai Lomonoszov Egyetem tanárának 2013-ban, a párizsi kongresszuson sikerült elfogadtatni az altáji rendezvény programját. A rendezők számítottak arra, hogy az ősárvizek kutatása miatt előtérbe került hegyvidék meglátogatásának lehetősége sok résztvevőt vonz majd – a turisztikai szempontból egyébként nem jelentős – Barnaul városába. Így is történt, az Altáji Egyetem Geográfiai Karának dékánja, Gennagyij BARISNYIKOV professzor, akit nemrég az Oroszországi Geomorfológiai Szövetség elnökévé is megválasztottak, a megnyitón 23 ország több mint 200 delegátusát üdvözölhette. Többen már a Bajkál-tótól, a konferencia előtti, egyhetes szakmai kirándulás helyszínéről érkeztek, élményekkel feltöltődve.

A konferencia előadásainak döntő része a megadott fő témához kapcsolódott: vajon a lassú, hosszú ideig tartó folyamatok vagy a hirtelen bekövetkező, alapvető átalakulások formálják-e hatékonyabban a felszínt (elsősorban a folyómedreket és -völgyeket). A témakör legismertebb szakértője, Victor BAKER professzor (Phoenix, Arizona) meghívott díszelőadóként áttekintette a szélsőséges események, ősárvizek szerepéről folytatott kutatások történetét. A plenáris előadások sorában Paul CARLING (Southampton) arról beszélt, hogyan mozgatták a kavicsos hordalékot a jéggátak átszakadásával létrejött árvizek. Monique FORT (Párizs), Jürgen HERGET (Bonn) és Goro KOMATSU (Pescara, Olaszország) is mindannyian különböző ázsiai vidékek árvizeivel foglalkoztak. Gerald NANSON (Wollongong, Ausztrália) filozófiai megközelítésben, a legkisebb energiaráfordítás szempontjából vizsgálta az óriási árvizek hatékonyságát.

A geomorfológiai veszélyforrásokról szóló szekcióban 26 előadás számolt be a Föld különböző részein bekövetkezett árvizek (és a hozzájuk kapcsolódó felszínmozgások) domborzatalakító hatásáról és az okozott pusztításról. A következő előadáscsokor szerkezeti geomorfológiai problémákat tárgyalt, megintcsak nagyrészt a folyamatos, ill. katasztrofikus felszínalakítás szemszögéből. Mindkét szekcióban sok oroszországi szerző kapott lehetőséget kutatási eredményei bemutatására. Kevésbé kapcsolódott a konferencia fő témaköréhez a geomorfológia társadalmi vonatkozásairól szóló szekció. Ebben tartotta meg beszámolóját (CZIGÁNY Szabolccsal és DEZSŐ Józseffel közösen készített) LÓCZY Dénes „Landscape degradation in the Hungarian Drava Plain” címmel. További 15 előadást hallhattunk a folyóvizek geomorfológiáját befolyásoló szélsőséges eseményekről, 22-t a köztetani felépítés és az éghajlatváltozás szerepéről, valamint 12-t a korszerű felszínalakítási módszerek alkalmazásáról.

Bármilyen érdekesek is voltak az előadások, finomak az ételek a díszvacsorán, már mindenki nagyon várta, hogy megkezdődjön az Altáj-hegyvidék oroszországi részére vezető terepi program. A történelmi Csuja-hadiúton haladtunk Gorno-Altajszkig, az Altáji Köztársaság fővárosáig. Innen kitérőt tettünk Artübasba, a Teleckoje-tóhoz (Altin-göl), majd visszatérve a hadiútra, az Ob forrása, a Katuny völgyében Aktasig buszoztunk. Onnan kavicsos mellékutakon, terepjárónak is nevezhető buszokon jutottunk el a Csuja- és a Kuraj-medencébe, ahol a pleisztocén kori árvizek legszebb bizonyítékait (aprókavicsból álló óriás-zátonyokat, dűnemezőket, egykori partvonalakat) figyelhettünk meg. A tudományos magyarázatokat J. HERGET, P. CARLING, G. BARISNYIKOV, A. PANYIN, A. AGATOVA és R. NYEPOP szolgáltatták. Természetesen számos kérdés még egyáltalán nem tisztázott ezekkel az árvizekkel kapcsolatban

(elsősorban a koruk vitatott), ezért gyakran alakultak ki viták kísérőink között. A kirándulás során számtalan kulturális élménnyel (altáji zene, sámánisztikus hagyományok, sziklafestmények stb.) is gazdagodtunk. Végül a 2003. évi beltéri (csujai) földrengés (M=7.3) nyomait, a keletkezett földcsuszamlást is megtekintettük. Tizenegy órás buszozás után, fáradtan, de elégedetten tértünk vissza Barnaulba.

Köszönettel tartozunk a rendezvény moszkvai és barnauli szervezőinek a konferencia gazdag programjának és az élménydús kirándulásnak a megtervezéséért és lebonyolításáért. Az IAG 22 fiatal, pályakezdő (elsősorban ázsiai) geomorfológus számára is lehetővé tette a részvételt ezen a számukra is nagyon tanulságos rendezvényen, amiért külön elismerés jár.

Dr. Lóczy Dénes, Pécs